

ΣΥΓΧΡΟΝΟ
ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ
ΜΕ ΣΑΦΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ
ΣΥΜΜΑΧΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΑ
ΔΡΑΣΗΣ

ΝΙΚΟΣ Π. ΓΚΙΩΝΗΣ

Πρόλογος

Το συγκεκριμένο κείμενο έχει ως σκοπό να κινητοποιήσει εκείνους που ανησυχούν και ενδιαφέρονται να προσφέρουν στην οικοδόμηση μιας νέας σοσιαλδημοκρατικής παράταξης, η γέννηση της οποίας μοιάζει να ολοκληρώνεται με τη διεξαγωγή του ιδρυτικού συνεδρίου του Κινήματος Αλλαγής. Χωρίζεται σε τρία μέρη. Ξεκινά με την συζήτηση γύρω από την ιδεολογική έκφραση του Κινήματος Αλλαγής, συνεχίζει με την προσπάθεια οικοδόμησης μιας πλατιάς κοινωνικής συμμαχίας με νέους όρους και κλείνει με ορισμένες προτάσεις σχετικά με την οργανωτική και πολιτική πρακτική που θα μπορούσε να ενσωματώσει στη δράση του το Κίνημα Αλλαγής.

Σοσιαλιστές που πολεμούν την ανισότητα στις δομές ενός παγκοσμιοποιημένου συστήματος

Είναι εύκολο να χρησιμοποιήσουμε σήμερα τη λέξη «σοσιαλισμός» και «σοσιαλιστής» για να δηλώσουμε με υπερηφάνεια την προσπάθεια της νέας γενιάς να διασώσει και να δώσει πνοή σε μια ιδεολογία που άλλαξε προς το καλύτερο την ιστορία στον 20^ο αιώνα και ακόμα εμπνέει εκείνους που πιστεύουν στην κοινωνική πρόελευση των ανισοτήτων και μάχονται για να σταματήσει η εκμετάλλευση του ανθρώπου από άνθρωπο. Δύσκολο είναι να προσαρμόσουμε τη σοσιαλιστική ιδεολογία σε μία νέα στρατηγική που απαιτεί ο σύγχρονος και διαρκώς εξελισσόμενος κόσμος.

Αξίζει να σταθούμε, βέβαια, σε αυτήν. Ο Παναγιώτης Κονδύλης υποστήριξε: «Ότι οι ιδέες επιδρούν, δεν σημαίνει τίποτα άλλο παρά ότι ορισμένοι άνθρωποι τις επικαλούνται· δεν υπάρχουν ιδέες στην πρώτη τους παρθενικότητα που κινούν όσους ανθρώπους εμπνέονται από αυτές, αλλά το αντίθετο». Ο σοσιαλισμός σήμερα συνίσταται στη διαρκή και αδιάκοπη μάχη για την μείωση και την εξάλειψη των ανισοτήτων. Αρνείται την φυσική πρόελευσή τους και θεωρεί ως ρίζα δημιουργίας και αναπαραγωγής της ανισότητας την κοινωνική δομή που ήρθε στο προσκήνιο μετά τον θρίαμβο του ανοργάνωτου καπιταλισμού κατά το τελευταίο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα.

Η στρατηγική που ονειρευόμαστε για τον νέο φορέα που εκφράζει τη Σοσιαλδημοκρατία αφορά τη συνειδητοποίηση της σχετικότητας και των περιορισμών της αρχής των ίσων ευκαιριών και την ανάγκη αναβάπτισης των σύγχρονων «μη προνομιούχων» σε μία ανανεωμένη ταξική ταυτότητα που θα μάχεται με δημοκρατικά μέσα για την προοδευτική της πολιτική έκφραση και για την μείωση της απόστασης ανάμεσα σε ισχυρούς και αδύναμους. Είμαστε λοιπόν σοσιαλιστές που θεωρούν θέμα μόνιμου αγώνα την άμβλυση των αντιθέσεων μέχρι να σταματήσει η εκμετάλλευση του ανθρώπου από άνθρωπο. Είμαστε προοδευτικοί γιατί οφείλουμε να παλέψουμε για τη διεύρυνση των κοινωνικών δικαιωμάτων και για την εξάλειψη κάθε συντηρητικής αντιμετώπισης της νέας γενιάς από στερεότυπα και σταθερές που δεν έχει ξεπεράσει η ελληνική κοινωνία. Είμαστε, ακόμα, βαθιά δημοκρατικοί διότι κάθε αγώνας και κάθε κοινωνικό αίτημα απαιτεί παιδεία, πολιτική συνείδηση και μαζική οργάνωση του λαού μέσα από δίκτυα πολιτών και θεσμούς με δημοκρατική νομιμοποίηση. Εξάλλου οι ιδέες μικρή σημασία έχουν αν δεν μεταφράζονται σε πολιτική πρακτική και θεωρούμε ότι ο μόνος δρόμος για την επιτυχημένη πραγμάτωση των ιδεών σε πολιτική πρακτική είναι ο δημοκρατικός δρόμος στο κράτος, στα δίκτυα, στην κοινωνία και στο κόμμα και τις επιμέρους οργανώσεις του.

Κοινωνική συμμαχία με τη σύγχρονη συλλογικότητα των «μη προνομιούχων»

Συχνά γίνεται συζήτηση για τη μετεκλογική πολιτική συμμαχία ενός κόμματος που βρίσκεται ανάμεσα σε δύο πολιτικές δυνάμεις, οι οποίες φαντάζουν ως οι ισχυροί πόλοι του πολιτικού συστήματος, αλλά αδυνατούν να συσπειρώσουν μία ευρεία λαϊκή πλειοψηφία στο πολιτικό τους πρόγραμμα με αποτέλεσμα να χρειάζονται τη σύμπραξη ενός τρίτου κόμματος για τον σχηματισμό κυβέρνησης. Η νέα παράταξη οφείλει να αρνηθεί τη συμμετοχή της σε μια τέτοια συζήτηση για δύο λόγους. Πρώτα από όλα επειδή σκοπεύει να αποτελέσει τον προοδευτικό και σοσιαλιστικό ισχυρό πόλο εξουσίας και να αρνηθεί τη θέση ενός άμορφου ιδεολογικά «μεσαίου

χώρου» που θα φαντάζει ως χρήσιμος συνεργάτης όταν η εκλογική πόλωση διαμορφώνει τη λαϊκή εντολή.

Η καλύτερη απάντηση απέναντι σε μια τέτοια προοπτική που μας μειώνει, μας εξαντλεί και μας υποτιμά ως αυτόνομη πολιτική δύναμη είναι η συγκρότηση μίας κοινωνικής συμμαχίας που έχει ανάγκη να συνάψει το νέο κόμμα. Οι σύγχρονοι «μη προνομιούχοι» είναι οι νέοι που έρχονται αντιμέτωποι με το τέρας της ανεργίας και της ετεροαπασχόλησης. Όλοι εκείνοι που η προσωπική τους κλίση δεν ταίριαξε στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και καταλήγουν είτε εξαρτημένοι από το οικογενειακό εισόδημα, είτε παγιδευμένοι σε πολύωρη εργασία με αναξιοπρεπή μισθό μακριά από το γνωστικό τους αντικείμενο. Είναι εύκολο και θεμιτό να μιλήσουμε για τη σύνδεση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, αλλά αν μείνουμε σε αυτό, ακόμη και αν εφαρμοστεί αύριο μία τέτοια μεταρρύθμιση, θα βρεθούμε μπροστά σε μία νέα γενιά που είδε τη ζωή της και τα όνειρά της να διαψεύδονται χωρίς να έχει καμία ευθύνη.

Ταυτόχρονα, οφείλουμε να συμμαχήσουμε με τον νέο της πολύωρης εργασίας που αμείβεται με τον κατώτατο μισθό, ο οποίος κρίνεται ανεπαρκής για την ανεξάρτητη επιβίωση του μακριά από την οικογενειακή εστία και υποβαθμίζει την ποιότητα του ελεύθερου χρόνου που έχει ανάγκη το άτομο για να αναπτύξει την προσωπικότητά του και για να νιώσει ψυχικά υγιές. Όσο και αν οι οικονομικοί δείκτες εμφανίσουν ανάκαμψη ο νέος που βλέπει τη ζωή του να βουλιάζει σε μία χαμηλή και μη ποιοτική στασιμότητα δεν θα αντέξει να σηκώσει στις πλάτες του το βάρος μιας ανάπτυξης που δεν απολαμβάνει.

Σύμμαχοι της νέας παράταξης είναι οι αυτοαπασχολούμενοι, οι μικρομεσαίοι επιχειρηματίες και οι αγρότες που αδυνατούν να επιβιώσουν επειδή σηκώνουν δυσβάσταχτο βάρος, το οποίο συνεχώς μεγαλώνει ανάλογα με την παραγωγικότητά τους. Η ομολογία δε αξιωματούχων της κυβέρνησης πως η μεσαία τάξη (που συνεχώς υποβαθμίζεται) υπερφορολογείται, γιατί δεν υπήρξε αποτελεσματικός έλεγχος της φοροδιαφυγής, είναι κοινή παραδοχή υπεροφορολόγησης των μεσαίων

στρωμάτων και αδυναμίας ελέγχου των ισχυρών από μια δήθεν Αριστερά που ασπάστηκε στην κυβερνητική της έκφραση τον κοινωνικό αυτοματισμό που διαχρονικά εκφράζεται από τη συντηρητική και οικονομικά φιλελεύθερη παράταξη.

Η συμμαχία που είναι αναγκαίο να εκφράσει η ελληνική Σοσιαλδημοκρατία εμφανίζεται στα αποτελέσματα έρευνας που πραγματοποίησε η ΜΚΟ Oxfam. Από το 2010 ο πλούτος που παρήχθη σε παγκόσμιο επίπεδο κατέληξε σε ποσοστό 82% στο πλουσιότερο 1% του πλανήτη με το υπόλοιπο 99% να μοιράζεται μόλις το 18%.¹ Θα αφήσει η Σοσιαλδημοκρατία αυτή τη μεγάλη κοινωνική πλειοψηφία να αποτελέσει δύναμη στα χέρια της Ακροδεξιάς και των αντισυστημικών δυνάμεων; Το νέο στοίχημα σε αυτή την νέα κοινωνική συμμαχία είναι ο προοδευτικός ιδεολογικός επηρεασμός των αδικημένων και των αδύναμων μέσα από ρεαλιστικές πολιτικές βελτίωσης της θέσης τους, πάντα εντός του πλαισίου της παγκοσμιοποίησης, καθώς πλέον είναι ολοφάνερο πως κανένα κράτος δεν μπορεί να δράσει μόνο του αποτελεσματικά προς το συμφέρον τους.

Οργάνωση και πολιτική πρακτική που επηρεάζει ιδεολογικά και δυναμώνει την κοινωνική συμμαχία

Ο προαναφερόμενος ιδεολογικός προσανατολισμός μιας πλατιάς κοινωνικής συμμαχίας που έχει ανάγκη να οικοδομήσει ο νέος κομματικός φορέας της ελληνικής σοσιαλδημοκρατίας οφείλει να λάβει σάρκα και οστά τόσο όσον αφορά την οργανωτική του δομή, όσο και σε σχέση με την πολιτική πρακτική που θα αποτυπώνει η κοινωνική του δράση. Σε αυτό το πλαίσιο θεωρούμε πως πνοή στο νέο εγχείρημα είναι σε θέση δώσουν οι εξής προτάσεις.

- 1. Νέα προσέγγιση στο συνδικαλιστικό κίνημα:** Όπως αναφέρθηκε παραπάνω πλήθος νέων ανθρώπων αντιμετωπίζει πρόβλημα επιβίωσης και καλλιέργειας της προσωπικότητάς του εξαιτίας των ελαστικών σχέσεων εργασίας, της ετεροαπασχόλησης και της αναξιοπρεπούς αμοιβής. Υπερωρίες που δεν

¹ <https://www.oxfam.org/en/even-it/5-shocking-facts-about-extreme-global-inequality-and-how-even-it-davos>

καταγράφονται και δεν αμείβονται, δώρα που επιστρέφονται στον εργοδότη και απολύσεις πριν προσαρμοστεί ο εργαζόμενος σε μία ξένη προς το εργασιακό του παρελθόν θέση απασχόλησης αποτελούν σκηνές από την σκληρή πραγματικότητα του εργαζόμενου. Η νέα παράταξη οφείλει να εμφανιστεί στους χώρους εργασίας με διαπιστωμένα περιστατικά εργοδοτικής ασυδοσίας και να αναδείξει το ζήτημα, καθώς και να ενθαρρύνει τους εργαζόμενους που συσπειρώνονται στις τάξεις της σε οργανωμένη δράση (κυρίως μέσα από πρωτοβάθμια σωματεία) που θα εξασφαλίζει τόσο ανθρώπινες συνθήκες εργασίας, όσο και την αναπαραγωγή της επιχείρησης με γνώμονα την αύξηση της απασχόλησης και την συνδρομή της ιδιωτικής πρωτοβουλίας σε ένα σχέδιο ανάπτυξης. Οι νέοι εργαζόμενοι είναι αποξενωμένοι από το συνδικαλιστικό κίνημα. Η παράταξη, λοιπόν, δεν έχει περιθώρια να χαρίσει το νέο εργατικό δυναμικό σε συντηρητικές και ακραίες φωνές που διαμορφώνουν ένα ασαφές υλιστικό επιχείρημα για καλύτερες συνθήκες εργασίας και στρέφει την αντίδραση εναντίον άλλων εργαζομένων ή κατά των μεταναστών. Οφείλει να αρθρώσει ένα ιδεολογικό επιχείρημα που θα στηρίζεται στις αντοχές της οικονομίας ως προς τη υλιστική του διάσταση (αμοιβή) και στη διαμόρφωση συνείδησης που θα εξειδικεύει την διεκδίκηση του αιτήματος μακριά από τις παραμορφωτικές παρωπίδες του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας. Ταυτόχρονα, είναι απαραίτητος ο επαναπροσδιορισμός στο παραπάνω πρότυπο των σχέσεων της παράταξης με το συνδικαλιστικό κίνημα των μικρομεσαίων ελεύθερων επαγγελματιών, των αγροτών και των αυτοαπασχολούμενων που καλούνται να συμβάλλουν δυσανάλογα στην έξοδο της χώρας από την κρίση εις βάρος ακόμη και της επαγγελματικής τους επιβίωσης.

- 2. Παιδεία που μειώνει την ανισότητα:** Η κρίση δεν επέδρασε εξισοροπητικά στην ελληνική οικονομία όπως υποστηρίζουν οι θιασώτες του κοινωνικού αυτοματισμού, αλλά παρόξυνε τις ανισότητες. Η Παιδεία που ονειρευόμαστε έχει ως στόχο να συμβάλλει τα μέγιστα στη μείωση της κοινωνικής απόστασης. Είναι ανάγκη να διασφαλίσουμε ποιοτική δημόσια μέση εκπαίδευση που εφοδιάζει τον μαθητή με πιστοποίηση γλώσσας και χρήσης Η/Υ, να

συμβάλλουμε στην αναβάθμιση της τεχνικής εκπαίδευσης προσανατολισμένης στην κάλυψη των αναγκών της εγχώριας βιομηχανίας και βιοτεχνίας σύμφωνα με τις υποδείξεις και τη συμβολή των επιχειρήσεων και των κατά τόπους εργατικών κέντρων. Χρειάζεται να αναβαθμίσουμε το Δημόσιο Πανεπιστήμιο και να ελέγξουμε αυστηρά την όποια κίνηση παρατηρείται προς ιδιωτικοποίησή και εμπορευματοποίηση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης για να μην βρεθούμε μπροστά σε μια συνθήκη όπου η δυνατότητα σπουδών για δύο εξίσου ικανούς απόφοιτους Λυκείου θα εξαρτάται από την εισοδηματική ικανότητα της οικογένειάς τους. Έχουμε ανάγκη ένα σαφές πρόγραμμα που θα απαντά στις παραπάνω προκλήσεις και θα γίνει η προγραμματική προμετωπίδα οργάνωσης του φοιτητικού και μαθητικού κινήματος. Ταυτόχρονα, προτείνουμε την αναβάθμιση των μαθητικών κοινοτήτων έτσι ώστε να επηρεάζουν μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος με τη συμβολή του επιστημονικού προσωπικού και με τους εκπροσώπους το γονεϊκού κινήματος.

- 3. Κόμμα των κοινωνικών κινήματων:** Μισό αιώνα μετά την έκρηξη της υποκειμενικότητας και την εμφάνιση των μεταϋλιστικών κοινωνικών κινήματων, οι άνθρωποι που οργανώνονται σε αυτές τις μορφές έκφρασης, οι οποίες δρουν ανεξάρτητα από την οργανωτική δομή των κομμάτων αναζητούν έναν βασικό δίαυλο εξόδου: την κομματική ανάδειξη των αιτημάτων τους για να πολιτικοποιηθεί το κοινωνικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν. Άνθρωποι με ιδιαίτερη ταυτότητα φύλου, γυναίκες που βιώνουν την κοινωνική καταπίεση κυρίως στην περιφέρεια και στρώματα που τέθηκαν στο περιθώριο από την κυριαρχία των συντηρητικών ιδεών και της κοινωνικής κατακραυγής είναι ανάγκη να εκφραστούν και να νιώσουν τον νέο φορέα σαν ένα σπίτι πολιτικοποίησης του προβλήματός τους. Η κομματική σημαία οφείλει να κυματίζει δίπλα στις επιμέρους σημαίες τους χωρίς να τις υποκαθιστά, συμβολίζοντας πως ο σύμμαχός τους σε μία μάχη αναγνώρισης του κοινωνικού τους ξεχωριστού ρόλου είναι δίπλα τους και μάχεται για αυτούς. Θεματικές οργανώσεις ενταγμένες στο επίπεδο τοπικής και συνδικαλιστικής οργάνωσης είναι αναγκαίες για την καλύτερη επικοινωνία ανάμεσα στο κόμμα και τα διαρκώς εξελισσόμενα κοινωνικά κινήματα.

- 4. Κομματικό Κοινωνικό Δίκτυο:** Πρώτος στόχος ενός κομματικού εγχειρήματος είναι να κερδίσει την λαϊκή εμπιστοσύνη και να διαχειριστεί τις κρατικές υποθέσεις προς όφελος της κοινωνίας με βάση τις ιδέες και τις κοινωνικές συμμαχίες που έχει οικοδομήσει. Η Σοσιαλδημοκρατία τόσο στην Ελλάδα, όσο και παγκοσμίως έχει απολέσει τους αδύναμους της κοινωνίας που αποτελούσαν παραδοσιακά την κοινωνική της βάση. Σε ένα κόσμο που κυριαρχεί η λιτότητα και στον οποίο το κράτος δεν έχει πια τα περιθώρια να δράσει αναδιανεμητικά, το κενό μπορεί να καλύψει ένα κομματικά οργανωμένο κοινωνικό δίκτυο που θα βοηθά τα αδύναμα οικονομικά μέλη να τακτοποιήσουν ορισμένες υποθέσεις που μπορεί να διαχειριστεί χωρίς αμοιβή το επιστημονικό προσωπικό που σκοπεύει να διαθέσει μέρος του ελεύθερου χρόνου του για να προσφέρει στη βάση. Λογιστές, δικηγόροι, καθηγητές και μέλη με άλλες ειδικότητες μπορούν και επιβάλλεται να διαθέσουν έναν μέρος του χρόνου και της παραγωγικότητάς τους, αν περισσεύει, για να δώσουν διέξοδο στους «πιεσμένους» συντρόφους τους. Χρέος του νέου κόμματος είναι να συντονίσει ένα τέτοιο δίκτυο που θα του επιτρέψει να χτίσει ανθρώπινες σχέσεις με τα μέλη του και να διατηρήσει μια κοινωνική δυναμική ανεξάρτητα από τη κυβερνητική του έκφραση.
- 5. Κομματική επιμόρφωση, διεύρυνση ανεξαρτησίας αποκεντρωμένων Οργανώσεων Βάσης:** Η εποχή της πληροφωρίας απαιτεί την προσαρμογή των κομμάτων στις συνθήκες της. Το νέο κόμμα οφείλει να απαντήσει στις νέες προκλήσεις με την επιμόρφωση των στελεχών του από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό με έμφαση στους νέους που επιλέγουν να δράσουν πολιτικά και να οργανωθούν κομματικά. Ταυτόχρονα, η ενασχόληση των νέων με την πολιτική μπορεί να ενθαρρυνθεί από την ενδυνάμωση των κομματικών αποκεντρωμένων οργανώσεων βάσης. Η συμμετοχή εκπροσώπων τους σε προγραμματικές συνδιασκέψεις και το ελεύθερο πεδίο δράσης τους όσον αφορά την διοργάνωση εκδηλώσεων είναι παράγοντες που συμβάλλουν στην ενασχόληση των νέων και νομιμοποιούν τα κόμματα στα μάτια τους. Σε μία συνθήκη όπου ο νεανικός ριζοσπαστισμός μεταφράζεται σε τάση για αυτόνομη και ανεξάρτητη δράση δεν μπορεί να ευδοκιμεί ένα φαινόμενο επηρεασμού

του περιεχομένου των εκδηλώσεων των αποκεντρωμένων οργανώσεων από μία κεντρική οργανωτική δομή που δικαιώνει την αποστροφή περί κάθετης ιεραρχίας. Παράλληλα, το Κίνημα Αλλαγής μπορεί να συνδράμει στην συμμετοχή της νέας γενιάς ακόμη και στις εκλογές της εθνικής αντιπροσωπείας με την κατάτμηση των μεγάλων περιφερειών και ιδιαίτερα της δεύτερης περιφέρειας της Αθήνας. Μεγάλες εκλογικές περιφέρειες χρειάζονται μεγαλύτερες δαπάνες και πρόσβαση σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης που μόνο δεδομένη δεν είναι για τους νέους ανθρώπους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι βουλευτές να έχουν προβάδισμα στον ανταγωνισμό με όσους υποψηφίους δεν εκλέχτηκαν στις προηγούμενες εκλογές ή μπαίνουν στη μάχη για πρώτη φορά. Συνεπώς, κρίνεται αναγκαία η νομοθετική πρωτοβουλία κατάτμησης των εκλογικών περιφερειών για να μειωθεί η ανισότητα ανάμεσα σε υποψηφίου που μπαίνουν στη μάχη των βουλευτικών εκλογών.

Ο νέος φορέας δεν έχει ούτε χρόνο να σπαταλήσει, ούτε αχαρτογράφητο κοινωνικό χώρο για να διερευνήσει. Τα κοινωνικά στρώματα που περιγράφηκαν βρίσκονται μετέωρα και έτοιμα να συνάψουν ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο. Στόχος μας είναι η πολιτική πρακτική να αποτελέσει το ερέθισμα για την οικοδόμηση της κοινωνικής συμμαχίας των αδύναμων πολιτών που θα βασίζεται σε στέρεο σοσιαλιστικό και προοδευτικό ιδεολογικό υπόβαθρο.

Νίκος Π. Γκιώνης

Υπ. Διδάκτορας Νεώτερης και Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας

Γραμματέας Δ.Ο. ΠΑΣΟΚ Αμαρουσίου